

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. Н. КАРАЗІНА**

ПРОГРАМА

атестаційного екзамену

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

спеціальності 231 Соціальна робота

для денної форми навчання

з дисципліни «Теорія, історія та методи соціальної роботи»

Затверджено на засіданні науково-методичної
комісії соціологічного факультету
Харківського національного
університету імені В. Н. Каразіна
протокол № 5 від 21 березня 2024 р.

Голова науково-методичної комісії
соціологічного факультету

Юлія СОРОКА
— Юлія СОРОКА

Харків – 2024

Програма атестаційного екзамену з дисципліни «Теорія, історія та методи соціальної роботи» є нормативним документом для контролю знань випускників, які претендують на отримання освітнього ступеня «бакалавр» за спеціальністю 231 Соціальна робота в Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна. Програма складається з питань за базовими дисциплінами, а також рекомендованої літератури.

Історія соціальної роботи. Загальна характеристика етапів в історії розвитку соціальної роботи за кордоном. Архаїчний період благодійності в історії зарубіжної соціальної роботи. Соціальна підтримка нужденних в державах Стародавнього Сходу (Єгипет, Вавилон, Індія, Китай). Філантропічний період благодійності в античних державах: формування елементів державної соціальної політики в Стародавній Греції та Римі.

Соціальна допомога в період раннього та класичного Середньовіччя (V – XIV ст.). Церква як носій благодійності й опіки. Соціальна допомога в епоху пізнього Середньовіччя та раннього Нового часу (XIV - XVII ст.). Зміни в соціальному піклуванні країн Західної Європи. Розвиток ідей гуманізму та формування нової концепції добродійності. Реформація та протестантизм як чинники модернізації систем соціальної допомоги європейських країн в XVI ст. Криза громадської системи призріння.

Період формування державної системи соціальної допомоги у XVIII – першій половині XIX ст. в зарубіжних країнах. Вплив епохи Просвітництва на ідеологію та практику соціальної допомоги в Західній Європі (XVIII ст.). Держава в країнах Заходу як суб'єкт соціальної допомоги XVIII - XIX ст. Зародження соціального страхування і «карцерна» система державної і суспільної опіки в Західній Європі та США XVIII - XIX ст. Створення бірж праці, страхування від безробіття, пенсії для престарілих, страхування на випадок хвороби та інвалідності. Пожвавлення приватної та суспільної благодійності. Діяльність «Армії порятунку» в США. Створення товариства Червоного Хреста у 1863 р. у Женеві.

Чинники інституціоналізації соціальної роботи як професії. Діяльність Мері Річмонд на чолі руху добродійності. Діяльність Джейн Аддамс на чолі добродійного руху селтментів Халл-хаус. Формування науково-практичних підходів до здійснення соціальної роботи в XX ст. Перші наукові школи та спеціальні навчальні заклади в Європі та США. Діагностична школа М. Річмонд та її метод індивідуальної соціальної роботи «case work». Функціональна школа соціальної роботи. Фундаментальні роботи М. Річмонд «Дружній візит до бідняків: керівництво для працюючих у благодійних організаціях» (1899 р.), «Соціальні діагнози» (1917 р.). Сучасні теоретичні моделі соціальної роботи: психодинамічна модель, системна, модель кризового втручання. Сфери та специфіка діяльності соціального працівника в Європі та США в наш час.

Історичний розвиток соціальної роботи в Україні. Архаїчний період та період громадської благодійності в історичному розвитку вітчизняної соціальної роботи (до XVI ст.). Основні форми допомоги і взаємодопомоги в стародавніх слов'янських громадах: культові, общинно-родові, господарські.

Княже піклування та церковно-монастирська система благодійництва в Давньоруській державі. Форми княжої благодійності в період Київської доби. Християнство та культ нужденності. Особливе ставлення в суспільстві до старців та жебраків. Роль церкви та монастирів у соціальній допомозі нужденним. Ктиторська монастирська система.

Суспільне піклування на українських землях в умовах перебування в складі Російської та Австро-Угорської імперій (XVII ст. – початок XX ст.). Розвиток монастирської системи допомоги та підтримки нужденних. Формування державної системи захисту. Виникнення приватної благодійності. Діяльність українських братств як благодійних та філантропічних організацій, меценатів освіти, друкарської справи тощо. Утвердження державно-адміністративних підходів до суспільної та приватної опіки. Зародження інституціональної системи допомоги. Насильницьке викорінення жебрацтва за часів правління Петра I. Сільська і волосна форми опіки. Міська система допомоги. Церковно-парафіяльна і приватна форми

опіки. Розвиток інститутів приватної доброчинності: Рада імператорського людинолюбного товариства, Виховне товариство шляхетних дівчат, Відомство установ імператриці Марії Олександрівни. Філантропічна діяльність на теренах України родин Терещенків, Симиренків. Гладинюків, Бродських, Харитоненків та ін. (друга половина XIX – початок XX ст.).

Радянська система соціального забезпечення населення (1918 – 1991 рр.). Перші кроки у формуванні системи соціального забезпечення в СРСР. Формування адміністративної системи соціального забезпечення в 20-х рр. XX ст. Формування класового підходу у наданні різних видів підтримки. Боротьба з дитячою безпритульністю як один із напрямків діяльності державних органів соціального забезпечення в 20-ті роки XX ст. Розвиток різноманітних кооперативів і громадських організацій людей з обмеженими фізичними можливостями: Українське товариство сліпих, об'єднання глухонімих (30-ті рр.). Здобутки та проблеми у соціальному забезпеченні населення у 60-ті рр. XX ст. Складові соціального забезпечення населення у 80-ті рр. XX ст. в СРСР.

Становлення соціальної роботи як професійної діяльності в сучасній Україні. Соціально-економічна ситуація в Україні наприкінці 80-х - початку 90-х рр. XX ст. Передумови інституціалізації професійної соціальної роботи в Україні. Формування системи соціального захисту та соціального обслуговування населення в Україні за нових політико-ідеологічних та соціально-економічних умов. Діяльність неприбуткових та неурядових організацій, об'єднань. Формування системи професійної підготовки соціальних працівників в Україні.

Система соціальної роботи в новітній історії України (з 2000 р.). Соціальне обслуговування населення як мережа територіальних центрів та відділень. Соціальні служби для сім'ї, дітей та молоді. Державна служба зайнятості. Недержавні організації соціальної роботи. Волонтерство у соціальній роботі. Професійні ризики у соціальній роботі.

Теорія соціальної роботи. Теорія соціальної роботи як наука та навчальна дисципліна. Об'єкт та предмет соціальної роботи як науки. Завдання та функції теорії соціальної роботи. Поняття соціальної роботи в широкому та вузькому розумінні. Міждисциплінарний характер соціальної роботи. Понятійно-категоріальний апарат соціальної роботи: класифікації категорій соціальної роботи. Соціальна робота та інші галузі наукового знання: соціологія, педагогіка, філософія, психологія, медико-соціальний напрямок в соціальній роботі. Соціальна робота як багаторівнева теорія, завдання кожного рівня. Загальна характеристика базових теорій соціальної роботи (психолого-орієнтовані, соціолого-орієнтовані, комплексно-орієнтовані теорії). Психолого-орієнтовані моделі соціальної роботи (психодинамічна, екзистенціальна, гуманістична моделі). Соціолого-орієнтовані моделі соціальної роботи (структурна соціальна робота: «моделі життя», екологічні теорії, марксистська модель, соціально-радикальна модель і т. п.). Комплексні моделі соціальної роботи (рольова теорія, соціально-педагогічна модель, когнітивна модель тощо).

Системний підхід до вивчення особистості в соціальній роботі. Системний підхід до соціального обслуговування населення.

Соціалізаційна та адаптивна теорії соціальної роботи. Соціалізація та адаптація як базові процеси соціальної роботи. Співвідношення біологічного та соціального в людині. Складники, фактори та механізми соціалізації. Загальна характеристика основних етапів соціалізації. Адаптивно-розвивальна концепція соціалізації особистості. Клієнт як суб'єкт-об'єкт соціальної роботи.

Соціальні відносини в суспільстві як передумова соціальної роботи. Поняття «соціальні відносини» в соціальній роботі. Поняття «соціальне» в широкому та вузькому розумінні. Поняття «соціальна сфера». Структура соціальної сфери. Теорія потреб особистості А. Маслоу. Поняття «соціальна ситуація» в соціальній роботі.

Соціальна робота та соціальна політика: взаємозв'язок та взаємовплив. Сутність соціальної політики, її принципи та функції. Широке та вузьке трактування соціальної

політики. Пріоритетні напрями соціальної політики: перехід від патерналістської до субсидіарної моделі. Механізми реалізації соціальної політики.

Соціальний захист населення: сутність та організаційно-правові форми. Базові ознаки соціального захисту. Суб'єкти та об'єкти соціального захисту. Функції соціального захисту. Детермінанти розвитку системи соціального захисту населення. Принципи та організаційно-правові форми системи соціального захисту населення. Соціальне страхування та соціальне обслуговування. Система соціального захисту населення в сучасній Україні.

Соціальне обслуговування населення як частина системи соціального захисту населення. Соціальне обслуговування населення: сутність, мета, задачі, функції. Заклади соціального обслуговування. Соціальні служби як організаційна форма соціальної роботи: їх задачі, функції. Державні та недержавні соціальні служби.

Специфіка соціальної роботи як професійної діяльності. Поняття професійної діяльності. Професійна етика соціального працівника. Непрофесійна соціальна робота. Благодійність в соціальній роботі. Роль громадських організацій та волонтерства у розвитку соціальної роботи. Професійні ролі соціального працівника.

Методи соціальної роботи. Поняття та сутність методів соціальної роботи. Принципи класифікації методів соціальної роботи, їх види. Філософські та загальнонаукові методи соціальної роботи, їх види. Сутність та зміст психологічних методів, їх зв'язок з теоретичними моделями соціальної роботи цього напрямку, їх види. Критерії вибору психологічних методів щодо надання допомоги клієнту. Використання в соціальній практиці психодіагностичних та психоаналітичних методів. Методи діагностики психологічного стану клієнта, психологічне консультування. Метод інтервенції.

Поняття та сутність соціально-педагогічних методів, їх використання в соціальній роботі. Процес соціально-педагогічного впливу на клієнта. Види соціально-педагогічних методів. Метод формування свідомості, його зміст. Переконавання, навіювання, їх особливості. Методи організації діяльності соціального працівника з клієнтом: методи доручення, соціального навчання, закріплення позитивного досвіду.

Методи медико-соціальної роботи. Зміст, форми і методи медико-соціальної роботи, їх спрямованість на захист здоров'я і життя представників соціально-уразливих прошарків населення. Методи медико-соціальної роботи: організаційно-консультативні, соціально-медичного захисту, попередження соціального і психічного напруження, депресій, психічних і соматичних захворювань.

Управлінські методи, їх використання в соціальній роботі. Організаційно-розпорядчі методи, нормативно-правове регулювання діяльності соціальних установ. Види організаційних методів (інструкції, положення і т. ін.).

Соціологічні методи дослідження у соціальній роботі, специфіка їх використання. Методи анкетування, їх види, інтерв'ю, соціометричний метод, тощо.

Характеристика групи методів за об'єктами соціальної роботи: індивідуальні, групові методи та методи соціальної роботи у громаді. Методи індивідуальної соціальної роботи, їх сутність та специфіка. Види індивідуальних методів. Метод індивідуальної соціальної роботи – case-work М. Річмонд, його сутність, загальні елементи (процедури), що його складають. Методи групової соціальної роботи. Методи організації роботи у групах самопомоги, сімейної терапії, анонімних алкоголіків, наркоманів тощо. Мета групової соціальної роботи. Методи організації і координації групової діяльності.

Методи соціальної роботи у громаді і взаємодія соціального працівника з представниками різних НДО та інших організацій на місцевому, регіональному, державному рівнях. Мета та задачі соціальної роботи у громаді. Методи соціального планування, створення асоціацій мешканців. Організації сумісних дій з муніципальними органами влади та самоврядування, методи використання соціального замовлення тощо. Ресурсне забезпечення соціальної роботи. Зовнішні та внутрішні ресурси соціальної роботи.

Специфіка технологій в соціальній роботі. Соціальна профілактика в соціальній роботі. Приклади застосування профілактики в практиці соціальної роботи. Діагностичні методи в соціальній роботі, їх види, особливості використання. Соціальна терапія як технологія соціальної роботи. Адаптація та реабілітація в соціальній роботі. Стадії, види адаптації, основні механізми. Особливості адаптації у різних груп клієнтів. Принципи та мета соціальної реабілітації. Різновиди соціальної реабілітації. Етапи реалізації реабілітаційних заходів. Соціально-професійна реабілітація. Соціально-психологічна реабілітація. Соціально-медична реабілітація. Соціально-педагогічна реабілітація. Соціальне консультування та посередництво в соціальній роботі. Види консультування. Принципи реалізації консультування. Етапи соціального консультування. Основні форми та способи консультування. Сутність соціального посередництва. Соціальне посередництво в конфліктній ситуації.

Соціальна опіка і піклування в соціальній роботі. Соціальна експертиза в соціальній роботі. мета, функції соціальної експертизи. Специфіка соціальної експертизи і межі її застосування. Технології соціального передбачення, прогнозування та проектування в соціальній роботі. Технології попередження та подолання професійного вигорання та професійної деформації в соціальній роботі.

Соціальна робота з різними групами клієнтів. Старість і старіння як соціальні феномени. Завдання соціальної роботи, спрямовані на подолання негативних стереотипів щодо старості. Правила надання соціальних послуг людям похилого віку, яких повинні дотримуватися соціальні працівники. Реабілітація та соціальна допомога як основні напрями роботи з літніми людьми у вітчизняній практиці соціальної роботи. Мережа соціальних служб, що надають послуги людям похилого віку в Україні.

Захист прав дітей як один із пріоритетних напрямів соціальної роботи. Конвенція ООН про права дитини та класифікація прав дітей. Законодавчі засади державної політики в сфері забезпечення прав дітей в Україні. Представлення та відстоювання інтересів як напрям соціальної роботи із захисту прав дітей. Соціальна робота з дітьми, які залишилися без батьківського піклування. Система державного догляду за дітьми-сиротами й дітьми, позбавленими батьківського піклування, в Україні. Напрями деінституціалізації дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування. Гейткіпінг як концепція та механізм реформування системи опіки над дітьми-сиротами й дітьми, позбавленими батьківського піклування. Методи соціальної роботи із дітьми, які залишилися без батьківського піклування: методи запобігання дитячій бездоглядності та інституціалізації дітей; методи роботи з вихованцями інтернатних закладів; методи роботи з дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування, старшого шкільного віку. Методи роботи з дітьми вулиці. Напрями соціальної роботи із дітьми, які перебувають у конфлікті із законом. Соціальна робота із профілактики правопорушень серед неповнолітніх, реабілітації дітей, які перебувають у конфлікті із законом.

Напрями соціальної роботи з молоддю.

Порядок взаємодії суб'єктів соціальної роботи із сім'ями, які опинилися в складних життєвих обставинах. Етапи соціальної роботи із сім'ями, що опинилися в складних життєвих обставинах. Методи діагностування проблем сімей. Форми соціальної підтримки сім'ї. Надання соціальних послуг сім'ям, що опинилися в складних життєвих обставинах. Соціальний супровід сімей. Соціальна робота з сім'ями, які виховують дітей раннього віку, щодо формування навичок усвідомленого батьківства й запобігання відмова від немовлят. Соціальні послуги жінкам, які опинилися в складних життєвих умовах, що перешкоджають виконанню материнського обов'язку. Соціальна робота з прийомними сім'ями.

Насильство в сім'ї як соціальна проблема. Форми й методи соціальної роботи із жінками – жертвами сімейного насильства. Форми й методи соціальної роботи із дітьми, які зазнали насильства в сім'ї. Форми й методи соціальної роботи із людьми похилого віку, які зазнали насильства в сім'ї.

Люди з функціональними обмеженнями як об'єкт соціальної роботи. Принципи соціальної роботи з людьми, що мають функціональні обмеження. Форми та методи соціальної роботи з людьми, які мають функціональні обмеження. Реабілітація як провідний метод соціальної роботи з такою групою клієнтів. Соціальні послуги, що надаються людям з функціональними обмеженнями в Україні. Проблеми здійснення соціальної роботи з людьми, які мають функціональні обмеження, в Україні.

Люди, які мають психічні розлади, як об'єкт соціальної роботи. Особливості та принципи соціальної роботи з людьми із психічними розладами. Методи соціальної роботи з людьми, які мають психічні розлади. Система надання соціальних послуг цій категорії клієнтів в Україні та її головні недоліки.

Люди з інтелектуальною недостатністю як об'єкт соціальної роботи. Теоретичні засади й принципи соціальної роботи з людьми із інтелектуальною недостатністю. Особливості соціальної роботи з людьми із інтелектуальною недостатністю за місцем проживання та правила її організації. Система надання соціальних послуг людям із інтелектуальною недостатністю в Україні та головні її недоліки.

Бездомність як соціальне явище. Організація соціальної роботи з бездомними в Україні та головні її недоліки. Застосування практики вуличної соціальної роботи в роботі з бездомними.

Делінквентна поведінка як один із різновидів девіантної поведінки. Перевиховання, виправлення та ресоціалізація засуджених. Соціальна робота в місцях позбавлення волі. Технології соціальної роботи із засудженими в пенітенціарних закладах. Особливості соціальної роботи з неповнолітніми засудженими. Соціальна робота з особами, звільненими з місць позбавлення волі. Особливості соціальної роботи з жінками, які повернулися з місць позбавлення волі. Соціальна робота з неповнолітніми й молоддю, які повернулися з місць позбавлення волі. Проблеми ресоціалізації та адаптації колишніх засуджених в Україні.

Зловживання наркотичними й іншими психоактивними речовинами як соціальна проблема. Принципи соціальної роботи з людьми, залежними від психоактивних речовин. Споживачі ін'єкційних наркотиків як об'єкт соціальної роботи. Моделі допомоги споживачам ін'єкційних наркотиків. Програми соціальної роботи із наркозалежними особами. Застосування практики вуличної соціальної роботи для споживачів ін'єкційних наркотиків. Система допомоги особам із залежністю від наркотичних речовин в Україні.

ВІЛ-інфіковані та хворі на СНІД особи як об'єкт соціальної роботи. Загальні принципи організації та надання допомоги ВІЛ-інфікованим і хворим на СНІД людям. Медико-біологічні й соціально-психологічні моделі соціальної роботи із спеціальними групами клієнтів – хворими на СНІД. Патронажна робота з хворими на СНІД.

Комбатанти як об'єкт соціальної роботи. Теоретичні засади дослідження проблем учасників бойових дій. Ветерани російсько-української війни об'єкт соціальної роботи в Україні. Соціальна робота з ветеранами бойових дій. Соціальна робота з ветеранами, які отримали інвалідність. Соціальна робота з родинами військовослужбовців – учасників бойових дій і родинами ветеранів. Соціальна робота із сім'ями загиблих і зниклих безвісти військовослужбовців.

Рекомендована література:

Законодавство:

1. Про основи соціального захисту бездомних осіб і безпритульних дітей : Закон України від 02.06.2005 р. № 2623-IV. Дата оновлення: 01.12.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2623-15#Text>.
2. Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи : Закон України від 28.02.1991 р. № 796-XII. Дата оновлення: 01.01.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/796-12#Text>
3. Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю : Закон України від 21.06.2001 р. № 2558-III. Дата оновлення: 15.12.2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2558-14#Text>

4. Про запобігання та протидію домашньому насильству : Закон України від 07.12.2017 р. № 2229-VIII. Дата оновлення: 01.01.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>
5. Кодекс законів про працю України : Закон України від 10.12.1971 р. № 322-VIII. Дата оновлення: 27.01.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>
6. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. Дата оновлення: 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
7. Про охорону дитинства : Закон України від 26.04.2001 р. № 2402-III. Дата оновлення: 08.06.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text>
8. Про державну допомогу сім'ям з дітьми : Закон України від 21.11.1992 р. № 2811-XII. Дата оновлення: 16.09.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-12#Text>
9. Про соціальні послуги : Закон України від 17.01. 2019 р. № 2671-VIII. Дата оновлення: 27.04.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>

Навчальні посібники, наукові періодичні видання:

1. Батьківство під час війни: що змінюється. Дослідження досвіду військових та їх партнерок. Київ, 2023. 64 с.
2. Бех В. П. Соціальна робота в сучасному суспільстві : монографія / В. П. Бех, М. П. Лукашевич, М. В. Туленков; Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008. 601 с.
3. Вікторова Л. Інноваційні технології соціальної реабілітації осіб з інвалідністю внаслідок бойових дій // Соціальна робота та соціальна освіта. 2019. № 3. С. 88–96.
4. Віщукаєва К. М. Соціальний супровід клієнта : навч. посіб. Одеса, 2017. 322 с.
5. Волгіна О. М., Іванова О. Л. Соціальний супровід людей з інвалідністю в Україні / ПРООН в Україні, Спільна Програма «Сприяння інтеграційній політиці та послугам для людей з інвалідністю в Україні». Київ : Ваїте, 2018. 36 с.
6. Глазунов С. В. Нариси з історії соціальної роботи: навч. вид. Дніпропетровськ : РВВ ДНУ, 2015. 116 с.
7. Горілий А. Г. Історія соціальної роботи : навч. посіб. Тернопіль : Видавництво «Астон», 2004. 174 с.
8. Євдокимова І. А. Соціальна політика : навч.-метод. посіб. Харків : Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2015. 184 с.
9. Єр'оміна Л. Є. Практикум з соціальної роботи. Част. I : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Л. Є. Єр'оміна; за заг. ред. О. В. Федорової. Мелітополь : ФОП Однорог Т. В., 2017. 140 с.
10. Інтегровані соціальні служби: теорія, практика, інновації : навч.-метод. комплекс / автор.-упоряд. : О. В. Безпалько, І. Д. Зверева, З. П. Кияниця, В. О. Кузьмінський та інш. / за заг. ред. І. Д. Зверєвої, Ж. В. Петровича. Київ : Фенікс, 2007. 528 с.
11. Історія соціальної роботи : навч. посіб. / уклад. : О. О. Кравченко, О. О. Матрос. Умань : РВЦ «Візаві», 2017. 117 с.
12. Капська А. Й. Соціальна робота : навч. посіб. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2011. 400 с.
13. Конспект лекцій з дисципліни «Теорія соціальної роботи» для студентів спеціальності «Соціологія» / укл. : І. І. Мачуліна, К. В. Познанська. Кам'янське, ДДТУ, 2018. 80 с.
14. Кривоконь Н. І. Проблеми соціальної роботи та соціальної політики в Україні : навч. посіб. Чернігів : Чернігівський державний технологічний університет, 2012. 320 с.
15. Кубицький С. О. Історія соціальної роботи в зарубіжних країнах : навч. посіб. Київ : ДАКККіМ, 2009. 298 с.

16. Кубицький С. О. Технології соціально-педагогічної роботи в зарубіжних країнах : навч. посіб. 3-е вид., доп. і перероб. Київ : Міленіум, 2015. 300 с.
17. Купенко О. В. Соціальна робота: від теорії до практики : навч. посіб. Суми : Сумський державний університет, 2020. 192 с.
18. Лукашевич М. П., Мигович І. І. Теорія і методи соціальної роботи : навч. посіб. Вид. 3-е вид., доп. та перероб. Київ : МАУП, 2003. 168 с.
19. Основи соціального консультування : методичні рекомендації до практичних занять та самостійної роботи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 231 Соціальна робота / уклад. : К. О. Кулава. Одеса : ФОП Бондаренко М. О., 2023. 44 с.
20. Плахова О. М. Історія соціальної роботи : навч.-метод. посіб. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2021. 76 с.
21. Плахова О. М. Методи й технології соціальної роботи : навч.-метод. посіб. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2023. 60 с.
22. Попович Г. М. Соціальна робота в Україні і за рубежом : навч.-метод. посіб. Ужгород : Гражда, 2000. 134 с.
23. Практикум з соціальної роботи : навч.-метод. посіб. / уклад. : О. М. Шевчук. Умань : ФОП Жовтий, 2016. 100 с.
24. Рудкевич Н. І. Методика соціально-педагогічної роботи : навч.-метод. посіб. Львів : Растр-7, 2021. 324 с.
25. Семигіна Т. Сучасна соціальна робота. Київ : Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с.
26. Слезанська Г. І. Соціальна робота в територіальній громаді: теорії, моделі та методи : монографія / за наук.ред.д-ра пед. наук, проф. В. А. Поліщук. Тернопіль : ТНПУ імені В. Гнатюка, 2018. 382 с.
27. Соціальна робота в Україні : навч. посіб. / за заг. ред. І. Д. Зверєвої, Г. М. Лактіонової. Київ : Центр навчальної літератури, 2004. 256 с.
28. Соціальна робота з різними групами клієнтів : навч. посіб. / уклад.: Т. Д. Кочубей, О. М. Бойко. Умань : ФОП Жовтий О. В., 2016. 278 с.
29. Соціальна робота з різними категоріями клієнтів : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. спеціальності «Соціальна робота» / С. В. Мітіна, С. П. Белавін, О. А. Орловська, О. П. Журавель, О. Г. Стебляно. Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2021. 436 с.
30. Соціальна робота: Робоча книга соціального працівника : посіб. / О. А. Блінов та ін. Київ : НАУ, 2014. 164 с.
31. Соціальна робота: реалії та виклики часу : навч.-метод. посіб. Слов'янськ : Вид-во Б. І. Маторіна, 2021. 219 с.
32. Соціальна робота: словник основних термінів / уклад. О. М. Плахова, І. А. Євдокимова, В. В. Сичова, С. В. Садрицька та ін. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2020. 104 с.
33. Соціально-психологічна реабілітація вразливих категорій громадян від наслідків війни : колективна монографія / О. Д. Сафін, Н. М. Коляда та ін. ; за заг. ред. О. О. Кравченко. Київ : Ямчинський О. В., 2022. 406 с.
34. Спільно до нових послуг. Керівництво із впровадження соціальних послуг для сімей з дітьми в громадах. Частина 2. Ведення випадку та міжвідомча взаємодія. Посібник / О. Ю. Дацаківська, С. С. Стельмах, К. М. Максименко. Київ, 2021. 72 с.
35. Тексти (конспект лекцій) з дисципліни «Технології соціальної роботи» для студентів спеціальності 231 «Соціальна робота» усіх форм навчання. Частина 2 - модуль 2. Конкретні технології соціальної роботи з різними цільовими групами і категоріями клієнтів / Укл. : В. В. Кузьмін, М. О. Кузьміна. Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2021. 94 с.
36. Теорії і методи соціальної роботи : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / за ред. Т. В. Семигіної, І. І. Миговича. 3-е вид. Київ : Академвидав, 2012. 328 с.

37. Технології соціальної роботи і соціальної допомоги в умовах трансформаційного періоду : навч.-метод. посіб. / за заг. ред. А. О. Полянничко, А. В. Кирилюк. Суми : ФОП Цьома, 2020. 336 с.

38. Тюптя Л. Т., Іванова І. Б. Соціальна робота (теорія і практика) : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ : ВМУРОЛ «Україна», 2004. С. 258–263.

39. Фурман А. В., Підгурська М. В. Історія соціальної роботи : навч. посіб. Тернопіль : ТНЕУ, 2014. 174 с.

Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення:

1. Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/>
2. Державна служба зайнятості. URL: <http://www.dcz.gov.ua/>
3. Кабінет Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua/>
4. Міністерство соціальної політики України. URL: <http://www.mlsp.gov.ua/>
5. Пенсійний фонд України. URL: <http://www.pfu.gov.ua/>
6. Фонд соціального захисту інвалідів. URL: <http://www.ispf.gov.ua/>
7. Фонд соціального страхування України. URL: <http://www.fse.gov.ua/>

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Комплексний атестаційний екзамен «Теорія, історія та методи соціальної роботи» передбачає виконання певних атестаційних завдань та є формою кваліфікаційних випробувань, яка об'єктивно та надійно визначає рівень освітньої та професійної підготовки випускників за спеціальністю 231 Соціальна робота першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Теоретичне випробування спрямоване на виявлення знань з теорії, історії та методів соціальної роботи, а також навичок самостійного мислення й письмового викладу власних думок. Відповідаючи на питання, студент повинен продемонструвати знання з поставлених питань, а також вміння обґрунтовано давати відповідь та належним чином її оформлювати.

Комплексний атестаційний екзамен «Теорія, історія та методи соціальної роботи» складається в письмовій формі та містить два етапи.

1 етап – письмова відповідь на два запитання у відкритій формі, що дає змогу перевірити сформованість відповідних знань з дисциплін професійного циклу, які визначені в освітньо-професійній програмі підготовки бакалавра з соціальної роботи як такі, що виносяться на атестацію.

Кількість балів за відповідь на кожне питання розподіляється таким чином:	
1 питання	2 питання
26–30 балів Відповідь повна, обґрунтована і оформлена належним чином	26–30 балів Відповідь повна, обґрунтована і оформлена належним чином
21–25 балів Відповідь повна, але допущені 1–3 незначні помилки в її обґрунтуванні та/або оформленні	21–25 балів Відповідь повна, але допущені 1–3 незначні помилки в її обґрунтуванні та/або оформленні
16–20 балів Відповідь повна, але допущені більше 3-х незначних помилок в її обґрунтуванні та/або оформленні. Відповідь неповна, допущені помилки в її обґрунтуванні та/або оформленні	16–20 балів Відповідь повна, але допущені більше 3-х незначних помилок в її обґрунтуванні та/або оформленні. Відповідь неповна, допущені помилки в її обґрунтуванні та/або оформленні

11–15 балів Відповідь спрощена й неповна, допущені суттєві помилки в її обґрунтуванні та/або оформленні	11–15 балів Відповідь спрощена й неповна, допущені суттєві помилки в її обґрунтуванні та/або оформленні
6–10 балів Відповідь спрощена й неповна, допущені ґрунтовні помилки в її формулюванні та/або оформленні	6–10 балів Відповідь спрощена й неповна, допущені ґрунтовні помилки в її формулюванні та/або оформленні
0–5 балів Відповідь майже відсутня або повністю відсутня	0–5 балів Відповідь майже відсутня або повністю відсутня
30 балів	30 балів

2 етап – письмове розв’язання аналітичної задачі, що дає змогу перевірити сформованість відповідних умінь і навичок з дисциплін професійного циклу, які визначені в освітньо-професійній програмі підготовки бакалавра з соціальної роботи як такі, що виносяться на атестацію.

Кількість балів за розв’язання аналітичної задачі	
У відповіді продемонстровано уміння студента аналізувати конкретну ситуацію, приймати рішення, логічно мислити, робити висновки із зазначених фактів. Запропоновані методи соціальної роботи цілком обґрунтовані.	31-40 балів
У відповіді визначені всі ключові проблеми, наявні в кейсі, але порушена логіка щодо застосування конкретних методів соціальної роботи, вони не мають достатньої аргументації.	21-30 балів
У відповіді визначені не всі ключові проблеми, наявні в кейсі, не визначені в повному обсязі методи соціальної роботи щодо вирішення проблеми або вони не обґрунтовані.	11-20 балів
Відповідь майже відсутня або повністю відсутня; студент не зазначає, або невірно зазначає, за допомогою яких методів соціальної роботи буде вирішена проблема.	0-10 балів
Всього:	40 балів

Підсумкова оцінка з комплексного атестаційного екзамену є сумою оцінок, отриманих за кожен з двох етапів, і відповідає одночасно двом шкалам оцінювання: 100-бальній і чотирирівневій:

- «відмінно» (90–100 балів);
- «добре» (70–89 балів);
- «задовільно» (50–69 балів);

«незадовільно» (1–49 балів).